

**ГРОМАДСЬКА
РАДА ПРИ
МЗС УКРАЇНИ**

Razumkov
centre

**Hanns
Seidel
Stiftung**

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄС: СТАН, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Позиції та оцінки експертів

Квітень 2026

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄС: СТАН, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

(Позиції та оцінки експертів)

Експертне дослідження, проведене у березні 2026 р. Центром Разумкова і Громадською Радою при МЗС України, за підтримки Фонду Ганнса Зайделя, сфокусоване на тенденціях, проблемах і пріоритетах європейської інтеграції України¹. Це дослідження є продовженням попередніх спільних проєктів 2024–2025 рр., підтриманих Фондом Ганнса Зайделя і присвячених проблемам просування України на шляху до ЄС².

В умовах геополітичної турбулентності та економічної нестабільності у світі, що підсилюється американоцентричною і непередбачуваною політикою США, Європа де-факто є ключовим союзником України у протистоянні російській агресії, та європейський напрям у зовнішній політиці Києва має пріоритетне, стратегічно важливе значення. Нині ключовим завданням національної дипломатії є збереження політичної солідарності і військово-фінансової підтримки з боку європейських країн-союзників. Водночас у грудні 2025 р. розпочалась нова фаза євроінтеграції – всупереч угорському вето відбулось технічне відкриття переговорного процесу про вступ України до ЄС спочатку по трьох, а згодом по всіх шести переговорних кластерах.

У ході цього опитування представники експертної спільноти оцінювали євроінтеграційну політику української влади, визначали проблеми на шляху до ЄС, характеризували допомогу європейських країн у протистоянні країні-агресору. Фахівці окреслювали важливість участі ЄС у переговорному процесі щодо припинення війни в Україні, оцінювали складність реалізації окремих переговорних глав. Також цікавими є думки і прогнози експертів стосовно подальших перспектив приєднання України до євроспільноти. Своєю чергою, становить інтерес динаміка оцінок представників експертної спільноти протягом 2025–2026 рр.

Загалом, результати проведеного дослідження дають підстави для наступних узагальнень і висновків.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ НА ФОНІ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

Процес інтеграції України до ЄС відбувається на фоні складних і небезпечних тенденцій загострення геополітичної та економічної ситуації у світі, пов'язаних насамперед з тривалою російською агресією

в Україні, а також з ескалацією війни на Близькому Сході, яка мала шоківі наслідки для світової економіки, негативно позначилася на відносинах між світовими гравцями та вплинула на ситуацію довкола війни в Україні. Очевидно, що регіональні та глобальні тенденції та процеси прямо чи опосередковано позначаються як на

¹ Дослідження підготовлено членами Громадської Ради при МЗС України: **М. Пашков** – співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова; **І. Жданов** – керівник Фонду «Відкрита політика», експерт молоді і спорту України (2014–2019 рр.); **С. Джердж** – голова Громадської Ради при МЗС України, керівник Всеукраїнської громадської ліги Україна-НАТО.

Експертне опитування проведене Центром Разумкова з 16 по 25 березня 2026 р. в рамках проєкту «Посилення сталого діалогу держави і суспільства в рамках експертно-аналітичної співпраці з МЗС України в контексті європейської інтеграції», який здійснюється за підтримки Фонду Ганнса Зайделя. Було опитано 85 експертів: викладачі вищих закладів освіти, представники державних та громадських науково-дослідницьких організацій, представники органів державної влади, незалежні експерти.

² Попередні дослідження були проведені в жовтні 2024 р. і в квітні 2025 р. в рамках проєктів, здійснених за підтримки Фонду Ганнса Зайделя. Опитування проводилися серед постійної групи експертів – до 90 осіб – фахівців у сфері зовнішньої політики в центрі і в регіонах України. У тексті переважно порівнюються результати досліджень 2026 р. і 2025 р.

геополітичному становищі України, так і на її просуванні на шляху до ЄС.

У ході дослідження експерти формували ієрархію ключових факторів та процесів, що негативно впливають на зовнішньополітичне становище України.

За результатами опитування, найбільшою загрозою (4,3 бала за «5»-бальною шкалою) експерти вважають **тривалу російську агресію та невизначеність перспектив мирних перемовин**.

Російська агресія є найнебезпечнішою загрозою для незалежності України, її національної державності. Тривала, широкомасштабна війна, розв'язана путінським режимом, набула характеру геноцидної війни проти мирного населення України. Внаслідок російської інтервенції Україна понесла колосальні людські і матеріальні втрати. Тривалий переговорний процес, на жаль, не призвів до припинення бойових дій і загалом свідчить про невизначені на цей час перспективи мирного врегулювання внаслідок агресивної, непоступливої позиції країни-окупанта, налаштованості на продовження війни. При цьому, слід констатувати, що тривале американське модерування переговорами мало загалом проросійський характер і зводилося до ретрансляції Україні російських ультиматумів, тиску на Київ, ігнорування позицій європейських партнерів тощо. Нині, з огляду на суперечливу і непередбачувану зовнішню політику Вашингтону, зосередження на близькосхідному напрямі, не можна виключати вихід США з переговорного процесу.

Серед інших негативних зовнішніх факторів експерти відзначають **непередбачуваність політики Вашингтону та зміну геополітичних пріоритетів США (4,2 бала)**. З приходом до влади Д. Трампа кардинально змінилися позиції США не лише на українському напрямі, а й у зовнішній політиці в цілому. Америкоцентрична, агресивна і персоніфікована політика США додала проблемності як в цілому світовій економіці, так і відносинам з державами-партнерами.

Згодом цей курс на комерціалізацію зовнішньої політики США, зміну геополітичних пріоритетів був зафіксований у новій Стратегії національної безпеки США (листопад 2025 р.) та Національній оборонній стратегії США (січень 2026 р.)³. У цих документах наголошується на трансформації геополітичних пріоритетів Вашингтону, зокрема, відновленні військового домінування США в Західній півкулі. Також фіксується дистанціювання від європейської тематики, зазначається, що війна в Україні — це відповідальність Європи.

Своєю чергою, силова політика США (захоплення Президента Венесуели, блокада Куби, намагання анексувати Гренландію, атака на Іран), з одного боку, розхитує світовий порядок, додає воєнно-політичної напруги і економічної нестабільності у світі, культивує «право сили».

А з іншого боку, така політика Вашингтону, фактично, виглядає карт-бланшем для авторитарних режимів щодо запровадження силових операцій для реалізації власних гегемоністських цілей.

Негативним фактором фахівці також вважають **конфліктність і брак довіри між США та Європою (4 бала)**. Такі експертні оцінки обумовлені помітним погіршенням відносин Вашингтону з Європою. Зокрема на фоні близькосхідної війни Президент США виступив з рядом резонансних звинувачень на адресу європейських партнерів через їхнє критичне ставлення до американської воєнної операції проти Ірану. Водночас викликає занепокоєння сплеск гучної антинатівської риторики офіційного Вашингтону. Д. Трамп, назвавши НАТО «паперовим тигром», заявив, що Альянс чекає погане майбутнє і США мають переглянути своє членство в НАТО⁴.

Серед переліку негативних факторів респонденти також відзначають **неспроможність глобальних і регіональних структур безпеки запобігти ескалації конфліктів на світовій арені, зокрема, зупинити російську агресію (3,9 бала)**. Оцінюючи таку позицію експертів, слід зазначити, що

³ National Security Strategy of the United States of America. November 2025. — The White House, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>.

⁴ «Паперовий тигр»: Трамп заявив, що розглядає можливість виходу США з НАТО. — Oboz.UA, <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/paperovij-tigr-tramp-zayaviv-scho-rozglyadae-mozhlivist-vihodu-ssha-z-nato.htm>.

війна, розв'язана росією проти України, підірвала засади світового порядку, виявила нездатність міжнародних установ, зокрема, глобальних і регіональних організацій безпеки, ефективно відреагувати на агресію путінського режиму. Країна-агресор, використовуючи право вето, фактично, заблокувала діяльність Ради Безпеки ООН на українському напрямі, перетворила РБ ООН на трибуну для ретрансляції брехливих російських наративів, спекуляцій і безрезультатних дискусій.

Своєю чергою, діяльність ОБСЄ, у т. ч. із зупинення війни на континенті, обмежена рядом чинників. З одного боку, принцип консенсусу, фактично, зводить нанівець миротворчі зусилля більшості країн-учасниць. А з іншого – ОБСЄ має досить обмежені ресурси та інструменти впливу і може виконувати лише допоміжну функцію, зокрема, моніторингу.

Водночас ефективність провідних міжнародних організацій в умовах тривалої російської агресії, ескалації криз в різних регіонах гальмується механізмом консенсусу (право «вето»). Цей формат паралізує діяльність міжнародних інституцій, причому не лише РБ ООН і ОБСЄ. Це стосується ЄС і НАТО.

Оцінюючи несприятливі процеси і тенденції, фахівці звертають увагу на європейський напрям: ідеться про **ускладнення політичної, соціально-економічної ситуації в ЄС (3,8 бала) і посилення російського гібридного впливу на теренах Євросоюзу (3,7 бала).**

Загалом, негативні тенденції на теренах ЄС обумовлені сукупністю внутрішніх і зовнішніх факторів⁵. Слід зазначити, що «проблемний» кейс Євросоюзу обумовлений економічними труднощами, соціальним розшаруванням, комплексом внутрішніх етнічно-демографічних факторів, а також міграційним навантаженням, у т. ч. через масштабний приплив біженців з України (понад 4 млн отримали статус тимчасового захисту). Поступове накопичення «ресурсної втоми» в економіці ЄС від тривалої війни і посилення в соціумі критичного ставлення до біженців провокує сплеск популізму,

політичну турбулентність та недовіру до традиційних демократичних інститутів, а також підживлює євроскептичні, ксенофобські настрої.

Водночас підсилює дестабілізацію в Європі російська гібридна інтервенція, нова фаза якої розпочалася у вересні 2025 р. Загалом, складовими масштабної гібридної експансії росії на теренах Європи є: диверсійно-підривна діяльність; інспірування провокацій на кордонах ЄС; втручання у внутрішньополітичні процеси; масовані кібератаки та інформаційні кампанії для дезорієнтації громадської думки; підтримка ультрарправих, націоналістичних рухів тощо. Країна-агресор використовує проти європейських країн увесь наявний арсенал гібридного впливу.

Експерти також звертали увагу на **«угорський фактор» (3,6 бала)**. Варто нагадати, що опитування проводилося напередодні квітневих виборів в Угорщині і тоді проблема угорського блокування євроінтеграції України була досить гострою. Режим В. Орбана тривалий час здійснював відверто ворожу, антиукраїнську кампанію, яка була головною складовою виборчої кампанії «Фідес» і мала радикальний, провокаційний характер. Паралельно офіційний Будапешт блокував надання Києву позики у €90 млрд на 2026–2027 рр., мотивуючи це припиненням транзиту нафти через Україну. Водночас Угорщина загальмувала ухвалення 20-го пакету санкцій ЄС проти росії.

На думку експертів, аналогічний рівень негативного впливу на Україну має **війна на Близькому Сході (3,6 бала)**. Загалом ідеться про: перенесення на другий план теми російської агресії у світовому порядку денному; загрозу обмеження поставок зброї для України; провокування ескалації російської агресії та розширення можливостей росії фінансування війни внаслідок кризової ситуації на енергетичних ринках.

Своєю чергою, фахівці більш стримано оцінюють вплив загального геополітичного чинника – **поляризацію світової спільноти, поглиблення протистояння демократичного світу і табору авторитарних держав (3,3 бала).**

⁵ Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. – Центр Разумкова, <https://razumkov.org.ua/images/2025/11/21/2025-ZP.pdf>.

Підсумовуючи, слід зазначити, що головними зовнішніми загрозами і викликами для України є війна на виснаження, розв'язана росією, невизначеність перспектив мирних переговорів, а також політичний курс США на українському напрямі. Небезпечними чинниками для Києва є також криза євроатлантичної єдності, девальвація авторитету і впливу міжнародних безпекових структур, ускладнення ситуації та посилення відцентрових тенденцій на теренах ЄС. Зрозуміло, що цей перелік не охоплює всі зовнішні чинники впливу. Але очевидно, що сучасні реалії засвідчують необхідність пошуку Україною спільно з країнами-союзниками відповідей на наявні і ймовірні виклики, загрози глобального і регіонального характеру.

ЄВРОПЕЙСЬКА ПІДТРИМКА І ДОПОМОГА УКРАЇНІ У ПРОТИСТОЯННІ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

У ході опитування експерти оцінювали європейську допомогу Україні під час війни. Слід зазначити, що на фоні транзакційної бізнес-дипломатії Вашингтону підтримка ЄС набула вирішального значення для Києва. Євросоюз, демонструючи солідарність з Києвом, здійснює широкомасштабну воєнно-політичну, фінансово-економічну, гуманітарну підтримку Україні, просуває на міжнародних майданчиках проукраїнські ініціативи і рішення, сприяє та ініціює проведення внутрішніх реформ тощо⁶. ЄС надав притулок мільйонам українських біженців. З початку широкомасштабної війни ЄС та його держави-члени надали €193 млрд на підтримку України⁷.

З огляду на це, експерти, оцінюючи **допомогу Україні з боку різних міжнародних організацій**, насамперед відзначають ЄС (4 бали за «5»-бальною шкалою).

Своєю чергою, **допомогу НАТО** Україні фахівці оцінюють у 3,4 бала. Очевидно, на таку позицію респондентів впливають різні фактори. З одного боку, Альянс ініціював великий пакет допомоги для України, запровадив

багаторічну програму тренувань, створення логістичних хабів, багаторічний фінансовий фонд для оборони та відновлення. У 2025 р. для координації військової допомоги Україні запроваджено новий механізм НАТО – PURL («Пріоритетний перелік потреб України»). Цей інструмент забезпечив регулярність зовнішньої воєнної допомоги Україні, яка стала частиною офіційних бюджетних зобов'язань НАТО.

Але з іншого боку, Альянс уникає подальшої інтеграції Києва до НАТО, посідає стриману позицію щодо війни в Україні. Водночас останнім часом через політику США в Альянсі посилюються відцентрові тенденції, зросла конфронтація і недовіра між Вашингтоном і європейськими країнами-членами.

Також у 3,4 бала оцінюється експертами **допомога Києву з боку МВФ**. Очевидно, що надання кредитів Фондом є важливим фактором для забезпечення стабільного функціонування системи державних фінансів і підтримки макроекономічної стабільності країни. У цьому плані очевидним пріоритетом для України є забезпечення умов реалізації нової 4-річної програми розширеного фінансування (EFF) для України обсягом \$8,1-8,2 млрд, спрямованої на покриття дефіциту держбюджету.

Більш стримано оцінюють респонденти допомогу Україні з боку інших міжнародних інституцій, зокрема, **Ради Європи (2,9 бала), Міжнародного комітету Червоного Хреста (2,3), МАГАТЕ (2,1), ООН (2,1) та ОБСЄ (1,8)**. У цьому контексті слід зазначити, що інституції, які працюють у правовій площині, оцінюються нижче за ті, що мають економічні або безпекові інструменти. Зокрема Червоний Хрест, фактично, не має доступу до окупованих територій, під питанням ефективність захисту військовополонених. МАГАТЕ має обмежений вплив на ситуацію навколо Запорізької АЕС. Своєю чергою, ООН не здатний впливати на перебіг війни, у т. ч. через право вето росії в Раді Безпеки. ОБСЄ сприймається як структура, що

⁶ Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. – Центр Разумкова, <https://razumkov.org.ua/images/2025/11/21/2025-ZP.pdf>.

⁷ За чотири роки війни Україна отримала від європейських країн 193 млрд допомоги – Свириденко. – Укрінформ, <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4107717-za-cotiri-roki-vijni-ukraina-otrimala-vid-evropejskih-krain-193-milardi-dopomogi-sviridenko.html>.

виявилася неспроможною зупинити російську агресію.

Загалом, такі оцінки можна пояснити тим, що на фоні руйнування світового порядку і девальвації міжнародної договірно-правової системи триває занепад міжнародних інституцій — глобальних і регіональних. Традиційний світовий мультилатералізм (система багатосторонніх рівноправних міжнародних відносин) перебуває у кризі. Відтак зменшується вплив і авторитет міжнародних інституцій в цілому. Причому їхня діяльність, як вже наголошувалося, блокується росією через механізм консенсусу і ускладнюється через фінансові обмеження з боку США.

Привертають увагу думки і позиції представників експертного середовища щодо **ефективності підтримки ЄС України за окремими напрямками**. Загалом, респонденти позитивно характеризують діяльність Євросоюзу на українському напрямі, хоча дієвість допомоги в окремих сферах оцінюється по-різному.

Найвищі оцінки (по 4,1 бала)⁸ отримали:

✓ **політична солідарність і підтримка на міжнародних майданчиках**. У цьому плані слід відзначити дипломатичну солідарність і підтримку ЄС України на міжнародних майданчиках, просування проукраїнських резолюцій та заяв в ПА ООН, ОБСЄ, ПАРЕ, G7, в інших інституціях, ініціювання створення «коаліції рішучих», Міжнародного трибуналу з розслідувань злочинів агресії РФ, міжнародного форуму з повернення вкрадених країною-агресором українських дітей тощо;

✓ **допомога українським біженцям**. З початку широкомасштабної агресії ЄС запровадив систему тимчасового захисту для понад 4 млн українських біженців. У країнах Євросоюзу були задіяні відповідні соціальні програми, забезпечено системний захист, інтеграційні заходи та матеріальну підтримку українців. Нині ЄС планує переглянути умови перебування громадян України на

теренах ЄС. Водночас актуальним є питання поступової реінтеграції біженців;

✓ **фінансова допомога ЄС**. Європейські інструменти фінансової підтримки є важливими для української економіки, у т. ч. фінансування в рамках багаторічного плану Ukraine Facility. Вагомою є європейська частка фінансування бюджету України. У цьому контексті слід відзначити важливість розблокування дворічного кредиту ЄС у €90 млрд. Також варто згадати про допомогу українському енергетичному сектору, гуманітарну підтримку ЄС і адресні трансї країн ЄС тощо.

Слід додати, що в опитуванні 2025 р. експерти так само виділяли першими ці три, згадані вище, сфери підтримки ЄС України. Але при цьому їхні оцінки були дещо вищими: зокрема, політична підтримка оцінювалася у 4,5 бали, допомога біженцям у 4,4 бала. Водночас фінансова допомога мала аналогічну оцінку — 4,1. Можна припустити, що таке певне зниження оцінок протягом року пояснюється у т. ч. зростанням проблемності всередині ЄС, що позначається на українському напрямі.

Експертні оцінки інших напрямів підтримки ЄС загалом знаходяться в діапазоні минулорічних результатів: воєнну допомогу ЄС респонденти оцінюють у 3,7 бала (у 2025 р. — 3,5), сприяння здійсненню реформ в Україні у 3,5 бали (у 2025 р. — 3,8), сприяння відбудові зруйнованих об'єктів в Україні — 3,3 бала (у 2025 р. — 3,3). При цьому однаково критично оцінюється санкційна політика ЄС щодо країни-агресора (3,1 і 3,2 бала).

Такі стримані оцінки свідчать про те, що респонденти вважають недостатніми темпи та обсяги постачання озброєння Україні європейськими союзниками, у т. ч. на фоні нинішньої невизначеності з закупівлею американських озброєнь через війну на Близькому Сході. Своєю чергою, на думку експертів, результати допомоги у сфері відбудови України ще не є достатньо відчутними

⁸ Оцінки надавалися за п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що допомога є зовсім неефективною, «5» — дуже ефективною.

або масштабними. Водночас санкційна політика ЄС, очевидно, потребує розширення і вдосконалення.

Привертають увагу відповіді фахівців на питання: **«Які європейські країни найбільшою мірою допомагають Україні у протистоянні російській агресії?»**. Але, підсумовуючи оцінки, слід мати на увазі наступні важливі обставини. З одного боку, ці результати мають переважно ілюстративний характер і не вповні відображають масштаби, характер і особливості допомоги Україні з боку європейських країн. З іншого боку, очевидно, що ця допомога залежить від фінансово-економічного потенціалу країни, внутрішньополітичної ситуації та норм національного законодавства. Водночас зовнішня допомога в різних сферах має часом непублічний характер, причому напрями і обсяги підтримки є динамічними і ситуація з часом змінюється.

Отже, серед країн, які найбільшою мірою допомагають Україні, експерти відзначають насамперед **Велику Британію (94,1%), Німеччину (85,9%) та Литву (75,3%)**. Отже, на думку експертів, підтримка цих країн, особливо військово-політична, фінансова, гуманітарна є вагомим і значимим. Зокрема Лондон є одним з ініціаторів створення «коаліції рішучих», останнім часом збільшує військово-технічну допомогу. Своєю чергою, підтримка Берліну у сфері безпеки є найбільшою в абсолютних цифрах серед європейських країн. Водночас Литва є найбільш активним і послідовним союзником України.

У цьому переліку респонденти відзначають Естонію (70,6%), Данію (63,5%), Францію (61,2%), Латвію (60,0%), Норвегію (60,0%). Крім того, вагому підтримку Україні надають Польща (58,8%), яка відіграє роль ключового транспортного хабу, Швеція (56,5%), Нідерланди (51,8%), Фінляндія (35,3%) тощо. Також експерти звертають увагу на важливість допомоги з боку Чехії, Румунії, Італії, Іспанії, Ірландії тощо.

Порівняння результатів опитувань, проведених у 2025 р. та у 2026 р., свідчить про певні зміни та особливості в оцінках експертами рівня допомоги Україні європейськими партнерами. **Перше**. Трійка лідерів у наданні допомоги Україні — Велика Британія,

Німеччина та Литва — залишається незмінною. Зокрема Лондон є стабільним фаворитом експертів, що свідчить про високий рівень довіри експертної спільноти до стратегічного курсу Лондона на співробітництво з нашою державою. **Друге**. На північно-європейському напрямі партнерства України спостерігається помітна активність. Отже, провідні позиції в експертному переліку посідає група балтійських і скандинавських країн. Причому Естонія, Данія, Норвегія і Фінляндія значно покращили свої позиції, порівняно з 2025 р. **Третє**. Тривожним трендом є суттєве зниження експертних оцінок східноєвропейських партнерів України. Зокрема спостерігається більш скептичне сприйняття Чехії як безпечного партнера України (протягом року показники підтримки знизилися з 59,3% до 24,7%). Ймовірно, це пов'язано з обранням нового чеського уряду, який намагається дистанціюватися від підтримки України. Чехія відмовилася брати участь у наданні кредиту ЄС Україні. Дещо знизилися оцінки підтримки з боку Польщі, що може свідчити про несприятливий вплив політичних суперечок між нашими країнами, наявність антиукраїнських настроїв в Польщі та гострого внутрішнього протистояння між урядом Д. Туска та Президентом К. Навроцьким. **Четверте**. Очікуваними є негативні експертні оцінки Угорщини, Словаччини, Сербії тощо. У цих країнах помітними є проросійські настрої і керівництво загалом налаштоване на співробітництво з країною-агресором.

Загальну картину підтримки України з боку ЄС доповнюють думки фахівців стосовно **участі Євросоюзу у переговорному процесі щодо припинення війни в Україні**. Відповіді експертів демонструють майже повний консенсус щодо необхідності участі ЄС у мирному переговорному процесі. Сукупно 95,3% експертів підтримують таку участь (71,8% — «так», 23,5% — «скоріше так»), тоді як лише 2,4% висловлюють скепсис, і жоден респондент не дав категорично негативної відповіді. Такий високий рівень підтримки свідчить про сприйняття ЄС як ключового міжнародного актора у врегулюванні війни. Важливо, що частка тих, хто беззастережно підтримує участь ЄС (71,8%), є домінуючою, що означає не просто формальне схвалення, а усвідомлену необхідність вклучення Євросоюзу у переговорний процес.

ЄС є головним центром ухвалення рішень в Європі та має значний вплив на формування міжнародної коаліції з підтримки України. Брюссель виступає основним донором України, що робить його природним учасником переговорів, адже питання відбудови та економічної стабілізації будуть ключовими елементами мирних домовленостей. Своєю чергою, євроінтеграція є стратегічним пріоритетом Києва, тому участь ЄС у переговорах пов'язана з визначенням майбутнього політичного і безпекового статусу держави.

Отримані результати підтверджують доцільність активного просування участі Євросоюзу у всіх форматах переговорів щодо завершення війни. Україна розглядає ЄС не лише як партнера, а як одного з ключових гарантів майбутнього мирного врегулювання та післявоєнного відновлення.

Порівняння результатів експертних опитувань за 2025 р. і 2026 р. свідчить про збереження високого рівня підтримки участі ЄС у переговорному процесі, але водночас – про певне зниження категоричності цієї підтримки. У 2026 р. частка відповіді «так» зменшилась на 10,8%, а натомість майже на ту ж величину зросла відповідь «скоріше так» – 10,7%. Можна припустити, що це обумовлено, з одного боку, тим, що останнім часом на теренах ЄС посилюється вплив націоналістичних і ультраправих сил, які в кращому випадку дистанціюються від війни в Україні. При цьому помітним є проросійський курс режиму В. Орбана і керівництва Словаччини (слід нагадати, що опитування проводилося до виборів в Угорщині). З іншого боку, під час опитування тривала пауза у переговорному процесі, і загалом перспективи мирного врегулювання залишаються невизначеними. Водночас, з огляду на позицію Вашингтону на українському напрямі, не можна виключати припинення або виходу США з переговорного процесу. Відтак Києву і країнам-союзникам слід враховувати можливість запровадження інших переговорних моделей і варіантів політико-дипломатичного тиску на країну-агресора⁹.

Привертають увагу відповіді респондентів на питання: **«Чи сприяє європейська**

інтеграція України протистоянню російській агресії?». Абсолютна більшість експертів (95,3%) вважає, що євроінтеграція дуже сприяє (40%) або певною мірою сприяє (55,3%) протистоянню агресору. Такі позиції представників експертної спільноти можна пояснити наступним чином. **Перше.** У широкому сенсі інтеграція України до європейської спільноти має геополітичний і цивілізаційний вимір. Утвердження цінностей демократії в державній політиці і суспільному житті є засобом самоідентифікації України на світовій арені шляхом приєднання до Євросоюзу. **Друге.** Поглиблення партнерства і співробітництва з ЄС надає можливість розширення політичної, військово-фінансової, гуманітарної підтримки України. Зокрема йдеться про участь Києва в оборонних програмах і проєктах ЄС: у Плані Rearm Europe («Переозброїти Європу»), оборонній програмі «Дорожня карта оборонної готовності 2030», у механізмі SAFE (Security Action for Europe), космічній програмі Govsatcom тощо. У цьому плані пріоритетним напрямом є нарощування оборонного потенціалу України шляхом активної інтеграції національного ОПК до європейських оборонних індустрій. Водночас вирішально важливими є фінансові дотації до бюджету України для забезпечення соціально-економічної стабільності і стійкості в умовах війни на виснаження.

Третє. Війна, що обумовила нову якість партнерства Києва і Брюсселю, сприяла проєвропейському об'єднанню нації, консолідувала позиції влади і суспільства. Нині євроінтеграція є рушійною громадською ідеєю, важливим мотивом протистояння тоталітарній імперії. При цьому проєвропейські реформи в різних сферах, розвиток громадянського суспільства, демократичних інститутів в Україні слід розглядати як фактор забезпечення на перспективу стійкого суспільного імунітету від довготривалого гібридного впливу країни-агресора, який *триватиме навіть за умов припинення війни в Україні*.

Четверте. Євроінтеграція активізує запровадження пакету важливих вступних реформ, пов'язаних з вдосконаленням

⁹ Зеленський: Якщо хтось виїде з переговорів, шукатимемо інші формати. – Українська правда, <https://www.pravda.com.ua/news/2026/03/02/8023485/>.

діяльності системи державних органів, прискорення судової реформи, утвердження верховенства права, посилення боротьби з корупцією тощо. З іншого боку, проєвропейські реформи, передбачені у пріоритетах переговорних кластерів, умовах Плану «Ukraine Facility», сприяють мінімізації негативних факторів воєнного часу.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ І ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ

На фоні турбулентних змін геополітичного ландшафту в Європі і світі, ЄС зіштовхнувся з новими викликами і загрозами внутрішнього і зовнішнього характеру. Внутрішня проблематика обумовлена, як вже зазначалося, ресурсною втомою і економічними труднощами, пов'язаними з тривалою війною в Україні, соціальним розшаруванням, комплексом відцентрових національно-етнічних факторів, міграційним навантаженням тощо. Останнім часом додалися шоківі економічні впливи від війни на Близькому Сході. Водночас на позиції політичних еліт Європи впливала помітна тенденція «поправління» європейської спільноти, тобто активізація та зростання активності ультраправих і націонал-радикальних сил. Своєю чергою, відбудовані у довоєнний мирний період договірні-правові й інституційні засади ЄС вже не відповідають сучасним регіональним і світовим реаліям. У широкому сенсі Євросоюз потребує «перезавантаження», але, очевидно, що це завдання на перспективу.

У ході опитування фахівці відзначали ряд факторів, які негативно позначаються на внутрішній ситуації в ЄС, його позиціях на світовій арені. У широкому сенсі йдеться про суб'єктність Євросоюзу, його здатність ефективно реагувати на глобальні виклики.

Найбільш негативним фактором, що деструктивно впливає на позиції ЄС на світовій арені, експерти визначили **брак політичної волі і рішучості у протидії російській агресії та зовнішнім гібридним впливам (4,1 бала)**. Можна припустити, що на такі оцінки експертів вплинула певна інерція тривалого перебування Європи у зоні безпекового комфорту і відповідно острах від загрози «гарячого» конфлікту з агресивною російською імперією. Найбільшою мірою такі

настрої та намагання національних еліт дистанціюватися від війни в Україні і відновити відносини з країною-агресором спостерігалися серед керівництва західноєвропейських країн – Угорщини, Словаччини, Чехії тощо. Красномовним фактом є стримана і обережна реакція ЄС і країн-членів на розгортання російської гібридної агресії на європейському континенті. Загалом, ЄС практикує оборонну політику щодо протистояння зовнішнім впливам. У цьому плані показовою є ініціатива Єврокомісії (листопад 2025 р.) щодо створення програми «Європейський щит демократії» для боротьби з російською дезінформацією.

Експертні оцінки рішучості ЄС у протидії російській агресії загалом кореспондуються з наступним проблемним фактором, визначеним респондентами, – **«повільний характер процесів набуття стратегічної автономії та оборонної самодостатності Європи» (4 бали)**. Загалом, агресивна бізнес-дипломатія Вашингтону, у т. ч. спровокований США «гренландський конфлікт» і війна на Близькому Сході, криза довіри між Вашингтоном і ЄС викликали в європейському політикумі нові плани й ініціативи щодо забезпечення оборонної самодостатності ЄС і позбавлення залежності від США у чутливих воєнних сферах. Протягом минулого року ЄС ухвалив ряд проєктів і програм щодо зміцнення європейської обороноздатності. Деякі лідери країн ЄС повернули до порядку денного ідею створення об'єднаних збройних сил Євросоюзу, щоб не покладати усі сподівання на гарантії у межах НАТО. Водночас в європейському істеблішменті активізувалося обговорення власних варіантів ядерного стримування, тобто створення загальноєвропейської «ядерної парасольки». Такі тенденції є реакцією на геополітичні реалії та водночас відображають настрої громадян Євросоюзу – в європейському соціумі спостерігається помітна тенденція втрати довіри до США як партнера і союзника.

Але формування необхідних засад європейського суверенітету, тобто перетворення ЄС на «геополітичного важковаговика», обмежується і гальмується рядом внутрішніх і зовнішніх чинників. З одного боку, йдеться про несприятливу геополітичну і економічну кон'юнктуру, негативні гібридні

впливи не лише росії та КНР, а й деструктивного курсу Вашингтону тощо. З іншого боку, повільно триває формування необхідних заasad європейського суверенітету – військово-політичних, економічних, технологічних, наукових. Зокрема нові європейські безпечкові програми ускладнені бюрократичними процедурами і розраховані на середньострокову перспективу. Причому ці реформи гальмуються відцентровими антиєвропейськими силами всередині ЄС.

Наступним проблемним фактором, на думку експертів, є **принцип консенсусу («право вето»)** при ухваленні важливих рішень Євросоюзу (4 бали). Консенсусний механізм ухвалення рішень є хронічною проблемою, яка гальмує спільну зовнішню політику, девальвує і ускладнює діяльність Євросоюзу, робить Брюссель надзвичайно вразливим у протистоянні авторитарним режимам. Ця процедура ухвалення рішень дозволяє Угорщині блокувати загальноєвропейську безпекову політику, зокрема, виділення кредиту Україні, ухвалення 20-го пакету санкцій проти росії тощо. Принцип консенсусу робить ЄС у критичні моменти досить вразливою організацією та обмежує його здатність до захисту власних інтересів. Різні очільники ЄС регулярно закликали до зміни діючого механізму ухвалення рішень. Ця тема стала традиційною у щорічних промовах президентки Єврокомісії Урсули фон дер Ляен. Питання зміни консенсусу на кваліфіковану більшість перебуває на порядку денному ЄС, але, на жаль, без результатів.

Серед інших негативних факторів респонденти відзначають також **брак рішучості у боротьбі з внутрішнім «саботажем», дезінтеграційними тенденціями на теренах ЄС (3,9 бала)**. Цей чинник містить серйозну загрозу цілісності Євросоюзу. З одного боку, засадничі норми і принципи діяльності ЄС ускладнюють запобігання відцентровим, часом руйнівним діям окремих держав-членів. Зокрема офіційний Брюссель був змушений домовлятися з режимом В. Орбана, який здійснював відверто деструктивну, провокаційну політику на

користь країни-агресора, всупереч єдиному курсу ЄС. Загалом, Євросоюз має достатньо обмежений інструментарій боротьби з внутрішнім «саботажем». Зокрема запровадження положення ст. 7 Договору про ЄС щодо тимчасового обмеження прав, тобто позбавлення права голосу, передбачає досить складну і багатоетапну процедуру.

Очевидно, що в нових реаліях актуалізується проблема забезпечення комплексного юридично-правового, політичного, фінансово-економічного механізму для запобігання діям країн-членів, що суперечать спільній політиці ЄС, його засадничим цінностям.

Відзначаючи проблемні фактори, респонденти також згадують **надмірну бюрократизацію і регламентацію діяльності інституцій Євросоюзу, у т. ч. щодо процесів розширення (3,7 бала)**. Ця проблема значною мірою гальмує політику залучення нових членів Євросоюзу. Очевидно, що нові загрози і виклики змінюють пріоритети зовнішньої політики Брюсселю, а також мотиви і геополітичну ціну подальшого розширення. Зовнішньополітичне становище ЄС все більше визначається факторами безпеки, а інтеграція нових країн до складу ЄС є засобом запобігання подальшій російській експансії на європейському континенті. Нині на порядку денному ЄС – дебіюрократизація процесу розширення, знаходження розумного компромісу між актуальними інтересами безпеки і зарегламентованими процедурами його розширення, які були узгоджені в мирний час, в умовах безпекового комфорту.

Підсумовуючи, слід зазначити, що проблеми сучасного ЄС лежать скоріше не в економічній, а в політико-процедурній, правовій площині. Поєднання існуючого «права вето» з браком політичної рішучості робить ЄС вразливим від потужних зовнішніх гібридних впливів. Для зміцнення позицій на світовій арені ЄС потребує вдосконалення механізмів ухвалення рішень, прискорення набуття оборонної та безпекової самодостатності тощо.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах тривалої російської агресії і непередбачуваної політики США європейська інтеграція є головним стратегічним пріоритетом української зовнішньої політики. Європа є ключовим союзником України, і приєднання до євроспільноти має вирішальне значення. Рух до ЄС має цивілізаційний вимір і геополітичну вагу. Отже, в цьому контексті важливим питанням є якість політики офіційного Києва на європейському напрямі, ефективність наближення до Євросоюзу і відповідно подолання проблем, що гальмують цей рух.

Здобутки і досягнення на шляху євроінтеграції. У ході опитування більшість експертів в цілому позитивно оцінили євроінтеграційну політику української влади (21,2% – позитивно, 50,6% – скоріше позитивно). Такі оцінки загалом кореспондуються з результатами дослідження 2025 р. Тоді 24,4% респондентів обрали відповідь «позитивно», 59,3% – «скоріше позитивно». Це свідчить про стабільну підтримку експертною спільнотою євроінтеграційного курсу керівництва країни і сприятливу оцінку досягнень на цьому напрямі. Для цього є підстави – країна в умовах війни запроваджує проєвропейські реформи в різних сферах, адаптує національне законодавство до європейських норм, здійснює технічний переговорний процес про вступ до ЄС тощо. Оцінюючи євроінтеграційну політику української влади, слід окреслити наступні важливі напрями.

Перше. Вдосконалення і адаптація національного законодавства до європейських стандартів. У рамках Плану заходів з виконання рекомендацій Єврокомісії в межах Пакета розширення ЄС українська сторона ухвалила ряд проєвропейських законодавчих актів, у т. ч. закон про інфраструктурні проєкти у сфері енергетики, закони в аграрному секторі, в митній

сфері, в професійній освіті, про реформу Національного агентства України (НАПА) тощо. Забезпечені правові умови для офіційного приєднання України з 1 січня 2026 р. до єдиної роумінгової зони з країнами Євросоюзу. Варто згадати, що у травні 2025 р. Кабмін України затвердив важливі нормативно-правові документи в рамках євроінтеграції – дорожні карти у сферах верховенства права, реформи державного управління та функціонування демократичних інституцій. Також ухвалений План заходів щодо захисту прав національних меншин.

Загалом, темпи євроінтеграції України, у т. ч. у законодавчо-правовій сфері, отримали позитивну оцінку Єврокомісії. У щорічному Звіті з розширення (4 листопада 2025 р.) містяться позитивні оцінки просування України у більшості переговорних розділів¹⁰. Зокрема «більша швидкість реформ» зафіксована по 15 переговорних розділах, у 12 розділах цей прогрес був на «високому рівні». Єврокомісія констатувала наявність умов для відкриття переговорів з Україною по 1, 2 і 6 кластерам.

1 квітня 2026 р. Кабінет Міністрів ухвалив «Національну програму адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС)», яка передбачає виконання близько 1 850 завдань для гармонізації понад 1 600 актів ЄС¹¹.

Згодом, у квітні 2026 р. український парламент в рамках імплементації європейських норм до законодавчо-правової системи України ухвалив важливий закон, що гармонізує українську систему акредитації та технічного регулювання з вимогами ЄС і запроваджує «промисловий безвіз» для українських товарів. Паралельно були ухвалені проєвропейські законодавчі акти: щодо об'єднання енергетичних ринків України і ЄС; цифровізацію процедур виконання судових рішень; про розмежування та розподіл повноважень між рівнями публічного врядування; оподаткування цифрових платформ; про

¹⁰ Єврокомісія представила Звіт щодо прогресу України в межах Пакета розширення 2025 – найкраща оцінка за три роки. – Сайт Кабінету Міністрів України, <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/yevrokomisiya-predstavyla-zvit-shhodo-progresu-ukrayiny-v-mezhah-paketa-rozshyrennya-2025-najkrashha-otsinka-za-try-roky/>.

¹¹ Національна програма адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС). – Сайт Кабінету Міністрів України, <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoi-prohramy-adaptatsii-zakonodavstva-ukrainy-do-prava-t10426>.

вдосконалення державного ринкового нагляду тощо¹².

Своєю чергою, індикатором ефективності гармонізації українського законодавства з *acquis* ЄС є рівень імплементації положень Угоди про асоціацію Україна-ЄС. За результатами оприлюдненого у березні 2026 р. традиційного щорічного Звіту про хід виконання Угоди про асоціацію Україна-ЄС за 2025 р., загальний прогрес виконання Угоди зріс з 81% у 2024 р. до 84% у 2025 р.¹³ Найбільше просування у виконанні зобов'язань спостерігалось у фінансовому секторі, соціальній політиці та трудових відносинах, аграрному секторі тощо.

Друге. *Відкриття технічних переговорів про вступ до ЄС.* Окреслений вище процес проєвропейської адаптації національного законодавства є ключовою складовою переговорів про вступ до Євросоюзу. Україна у 2025 р. у рекордні терміни завершила складний процес скринінгу українського законодавства щодо відповідності європейським нормам. Вже 11 грудня 2025 р. на неформальному засіданні Ради ЄС з загальних справ у Львові було ухвалене рішення про започаткування технічних переговорів про вступ України до ЄС¹⁴. Йдеться про запуск т. зв. «фронтлоудингу» – технічного процесу, який дозволяє вести підготовку до закриття переговорних глав до скасування вето Угорщини. ЄС передав українській стороні переговорну позицію за трьома кластерами (№ 1, 2, 6), що є основою для технічних переговорів. А згодом 17 березня українська сторона отримала від Єврокомісії умови (бенчмарки) для закриття кластерів № 3, № 4 та № 5¹⁵. Отже, Україна має повний пакет переговорних умов по шести кластерах. Де-факто було розпочато новий

фінальний етап української євроінтеграції – переговори про вступ, щоправда, поки на технічному, неофіційному рівні, з огляду на «вето» Угорщини. Є сподівання, що зі зміною влади в Угорщині переговори про вступ перейдуть у офіційну площину.

Третє. *Ключовою складовою політики України на європейському напрямі є поглиблення партнерства у безпековій сфері.* Офіційний Брюссель розглядає захист української незалежності і суверенітету як складову загальноєвропейської архітектури безпеки і оборони. У базових документах ЄС з питань безпеки і оборони (зокрема «Біла книга з європейської оборони – Готовність-2030», План «Переозброєння Європи/Готовність 2030», Програма «Дорожня карта оборонної готовності 2030») відзначена важливість України у безпековому сенсі. Зокрема у «Дорожній карті оборонної готовності 2030» міститься стратегічно важлива теза – «Україна залишається першою лінією оборони Європи та невід'ємною частиною європейської системи безпеки й оборони»¹⁶. У рамках безпекового діалогу Україна-ЄС європейські партнери забезпечують підтримку оборонного українського сектору, насамперед поставки зброї для ЗСУ. Зокрема країни ЄС надають пакети військово-фінансової підтримки Києву, забезпечують вагомий внесок, у т. ч. у відбудову енергетичного сектору та транспортної інфраструктури України. За підсумками засідання групи «Рамштайн» у лютому 2026 р., партнери узгодили один з найбільших бюджетів на підтримку України – \$38 млрд на 2026 р. Йдеться про підтримку ППО (понад \$2 млрд), виробництво дронів (\$2,5 млрд) тощо. Де-факто саме ЄС фінансує лівову частку всієї військової допомоги Україні у протистоянні російській агресії.

¹² Єврокомісарка Кос привітала ухвалення Радою серії важливих законів. – Українська правда, <https://www.euointegration.com.ua/news/2026/04/8/7235023/>.

¹³ Офіс Віцепрем'єра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, <https://www.facebook.com/UA.EU.NATO/posts/pfbid0pxswiXq3HvFJxoCVi3PbhwFyCrhQK928IzoghQuQbKfexCV6hFGZ137VviHBuUel?rddid=qMwcRwSfGce2Zku>.

¹⁴ ЄС запустив «замінник» вступних переговорів з Україною в обхід Орбана. – Українська правда, <https://www.pravda.com.ua/news/2025/12/11/8011407/>; <https://www.pravda.com.ua/news/2025/12/11/8011407/>.

¹⁵ ЄС неофіційно відкрив усі кластери про вступ України. – Deutsche Welle, <https://www.dw.com/uk/es-neoficijno-vidkriv-peregovori-za-vsima-klasterami-pro-vstup-ukraini/a-76393664>.

¹⁶ Космічний щит, дрони і Варта східного флангу: про яку оборонну політику домовляється ЄС. – Українська правда, <https://www.euointegration.com.ua/articles/2025/10/23/7223064/>.

Четверте. До активу української влади на європейському напрямі можна віднести інтенсивний і регулярний політико-дипломатичний діалог на різних рівнях. Усталеною політичною практикою є регулярні перемовини та консультації, взаємні візити та спільні заходи. Зокрема лише протягом березня 2026 р. відбулась серія консультацій з лідерами європейських країн і керівництвом ЄС, зокрема, з керівниками Єврокомісії та Європейської Ради, Канцлером Німеччини, Президентом Франції, Прем'єр-міністрами Італії, Португалії тощо. 8 березня Київ відвідав новопризначений глава уряду Нідерландів Р. Єттен, згодом відбулись візити до України голів урядів Іспанії та Болгарії. Своєю чергою, продуктивним було європейське турне української делегації вищого рівня до Румунії, Франції, Великої Британії. 16 березня у Брюсселі відбулось дев'яте засідання Комітету асоціації між Україною та ЄС з метою підготовки до переговорного процесу щодо вступу України до ЄС¹⁷. Згодом, в Києві 31 березня 2026 р. відбулось спеціальне засідання міністрів закордонних справ країн ЄС. Паралельно тривали консультації на різних рівнях, міжвідомчі перемовини тощо.

Проблеми і виклики на європейському напрямі. У ході опитування респонденти виокремлювали чинники, які гальмують просування України до ЄС. Порівнюючи результати цього опитування і минулорічного, слід відзначити, що експерти в обох випадках однаково відзначають найбільш проблемні аспекти євроінтеграції. Фахівці насамперед відзначають **внутрішні проблеми в Україні (недостатні темпи реформ, незадовільна боротьба з корупцією тощо) – 84,7%**. У 2025 р. – 80,2%.

У цьому плані слід зазначити, що попри згадані вище позитивні зрушення, протягом останнього часу спостерігалось певне

уповільнення реформ на деяких важливих напрямках. Зокрема йдеться про вдосконалення діяльності системи врядування, реформування судової влади, активізацію боротьби з корупцією тощо. Ці та інші проблеми залишаються у пріоритетах порядку денного України і, на жаль, набули особливої актуальності в умовах війни і потребують зосередження зусиль влади і суспільства (у цьому контексті слід нагадати про негативний резонанс намагань влади установити контроль над антикорупційними структурами у липні 2025 р.).

Водночас протягом минулого року спостерігалось відставання у реалізації реформ у рамках програми Ukraine Facility. Невипадково у березні 2026 р. ЄС надіслав на адресу керівництва Верховної Ради листа з вимогами ухвалення 11 першочергових законопроектів.

Своєю чергою, представники української експертної спільноти відзначають незадовільну реалізацію програми 10 реформ, окреслених у спільній Заяві Комісара з питань розширення М. Кос та віцепрем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Т. Качки від 11 грудня 2025 р.¹⁸ Зокрема йдеться про запровадження пріоритетних для ЄС реформ у системі правоохоронних і антикорупційних органів, кримінальному законодавстві і судовій системі тощо.

На жаль, тривожним сигналом є те, що за результатами соціологічних досліджень Центру Разумкова, громадяни переважно не довіряють державному апарату, прокуратурі, судам, антикорупційним органам тощо¹⁹.

Серед зовнішніх чинників, що заважають руху України до ЄС, 56,5% респондентів називають **широкомасштабну агресію росії**

¹⁷ Україна та ЄС підбили підсумки прогресу реформ і підготовки до відкриття переговорних кластерів. – Сайт Уряду України, <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-pidbyly-pidsumky-progresu-reform-i-pidgotovky-do-vidkryttya-peregovornyh-klasteriv/>.

¹⁸ 9% довіри ЄС. Як зрив виконання «плану Качки-Кос» створює нову проблему для України. – Українська правда, <https://www.euointegration.com.ua/articles/2026/04/6/7234803/>.

¹⁹ Див. Результати соціологічних досліджень Центру Разумкова – «Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, оцінка проблем, що існують в українському суспільстві (листопад 2025 р.)», <https://razumkov.org.ua/napiamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-krajini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-otsinka-problem-shcho-isnuut-v-ukrainskomu-suspilstvi-lystopad-2025r>.

проти України (у 2025 р. цей показник становив 67,4%). Коментуючи вплив цього чинника, слід зазначити, що з одного боку, війна, розв'язана росією, прискорила і поглибила євроінтеграційні процеси в Україні, виникла нова якість партнерства Києва і Брюсселю. Але з іншого боку, очевидно, що Україна змушена акумулювати величезні політико-дипломатичні, фінансово-економічні, кадрові ресурси на протистоянні російській інтервенції. Левова частка національного бюджету спрямовується на оборонні потреби. Європейська інтеграція вимушено забезпечується в обмеженому масштабі, і на цьому напрямі спостерігається кадровий дефіцит. При цьому, тривала війна на виснаження, з одного боку, перетворила Україну на реципієнта європейської донорської допомоги, а з іншого – ускладнила контакти європейського бізнесу з воюючою країною, у т. ч. через ризики для інвестицій.

Третім негативним фактором 55,3% експертів відзначають **гальмування євроінтеграції України з боку окремих країн ЄС**²⁰. Зрозуміло, що йдеться насамперед про Угорщину. У 2025 р. цей фактор виокремили 34,9%. Оцінюючи цей результат, варто звернути увагу на наступні моменти. **По-перше**, опитування 2026 р. відбувалося напередодні виборів, у самий розпал антиукраїнської кампанії в Угорщині. Угорська влада розгорнула за участю російських спецслужб шалену передвиборчу антиукраїнську істерію, фрагментом якої став акт державного терору – захоплення 6 березня в Угорщині українських інкасаторів-співробітників «Ощадбанку». Водночас режим В. Орбана заблокував кредит ЄС для України у розмірі €90 млрд на 2026-2027 рр. (19 березня на саміті ЄС країнам-членам не вдалося змусити В. Орбана зняти вето). **По-друге**, антиукраїнську політику угорської влади підтримав словацький прем'єр Р. Фіцо, який виступив з погрозами заблокувати євроінтеграцію Києва. Своєю чергою, чеський уряд А. Бабіша дистанціювався від воєнно-фінансової підтримки України, відмовившись брати участь у кредиті для України. **По-третє**, з огляду на події, що відбулись вже після експертного опитування, варто зазначити, що переконлива перемога опозиційного руху «Тиса» і зміна влади в Угорщині не вирішує для ЄС ключову хронічну проблему зловживання

правом вето і браку ефективних інструментів подолання внутрішнього саботажу. При цьому нині складно прогнозувати новий курс офіційного Будапешту. Отже, навряд чи варто чинник гальмування української євроінтеграції з боку окремих країн знімати з порядку денного відносин України з ЄС.

Серед інших несприятливих чинників 28,2% респондентів відзначають **ускладнення внутрішньої соціально-економічної ситуації в ЄС** (у 2025 р. – 29,1%). Про проблемні тенденції на теренах Євросоюзу йшлося вище, коли експерти відзначали негативні зовнішні впливи на Україну. Цей чинник безпосередньо впливає як на характер і специфіку євроінтеграції Києва, так і на фінансово-економічну допомогу з боку ЄС. Зокрема в цьому контексті слід відзначити шоківі впливи близькосхідної війни на енергетичні ринки ЄС і економіку Європи в цілому. Водночас соціальні проблеми підживлюють праворадикальні, ізоляціоністські та ксенофобські настрої серед населення Європи, що не може не позначитися на позиціях політичних еліт, у т. ч. на українському напрямі.

Респонденти відзначають дещо менший негативний вплив таких факторів як **слабкість євроінтеграційної політики української влади (20%), брак досвідчених фахівців у сфері євроінтеграції (16,5%)**. Очевидно, що зовсім не другорядною проблемою є дефіцит професійних кадрів як в цілому у сфері публічної адміністрації, так і в державних структурах, залучених до процесів євроінтеграції. Значною мірою це обумовлене тривалою війною. Останнє місце (16,5%) в цьому переліку посідають **негативні геополітичні та гео економічні тенденції у світі**. Хоча слід зазначити, що у минулорічному дослідженні експерти приділили цьому чиннику більшу увагу (33,7%).

Кластер «Основи»: проблеми і складнощі. Технічне відкриття переговорного процесу про вступ до ЄС поставило вже у практичну площину виконання умов Єврокомісії для закриття всіх кластерів. У цьому плані цінними є експертні думки щодо того, наскільки складним для України буде виконання визначених умов в рамках першого кластеру

²⁰ У дослідженні 2025 р. це питання було сформульоване наступним чином: «Гальмування євроінтеграції України з боку керівництва Угорщини».

«Основи», який нараховує вісім переговорних глав. Примітно, що експертні оцінки у 2025 р. були дещо більш стриманими, порівняно з результатами нинішнього опитування. Це можна пояснити у т. ч. тим, що у 2025 р. проблемність виконання першого кластеру оцінювалася у теоретичній площині, а у березні 2026 р. фахівці відзначали складність виконання переговорних глав вже з огляду на перші практичні результати. Відтак, моніторинг, проведений консорціумом українських неурядових дослідницьких центрів, свідчить про наявні проблеми у реалізації 10 пунктів згаданого вище Плану Україна-ЄС (грудень 2025 р.)²¹. Загалом, оцінюючи експертну градацію глав першого кластеру **«Основи»**, слід відзначити, що ступінь «проблемності» глави значною мірою залежить від поточної ситуації у відповідній сфері і обсягу необхідних реформ.

Невипадково **експерти насамперед відзначають главу «судова влада і основоположні права» (4,4 бала)**, у 2025 р. оцінки респондентів склали 4 бали²². Це комплексний розділ, який передбачає реформування системи судової влади, а також імплементацію у національне законодавство комплексу конвенцій, протоколів, хартій та декларацій ЄС у сфері захисту демократії та різноманітних прав людини.

На думку респондентів, достатньо складною є глава **«Юстиція, свобода та безпека» (3,9 бала, у 2025 р. – 3,6)**, яка також передбачає комплекс реформ, зокрема, створення умов для вільного пересування громадян, боротьбу з організованою злочинністю, візовий режим, надання притулку, управління зовнішніми кордонами тощо.

У 3,8 бала оцінюється глава **«Фінансовий контроль» (у 2025 р. – 3,4)**. Своєю чергою, у 3,7 бали оцінюються глави **«Резформа державного управління» й «Економічні критерії» (у 2025 р. – відповідно 3,5 та 3,4 бала)**. Загалом, оцінки респондентів стосовно важливості реформи державного управління є зрозумілими, з огляду на те, що без сучасного, ефективного і професійного врядування, позбавленого корупції,

всі інші реформи не будуть успішними. Водночас оптимізація публічного управління набуває особливого значення в умовах тривалої російської агресії.

Оцінюючи складність кластеру «Основи», респонденти також відзначають «функціонування демократичних інституцій» (3,6 бала, у 2025 р. – 3,3). Загалом, ідеться про забезпечення сприятливих законодавчо-правових умов для розвитку неурядових організацій і підтримки громадських ініціатив. А в ширшому сенсі – забезпечення фундаментальних прав і свобод, що є важливим для України в умовах тривалого воєнного стану. При цьому розвиток громадянського суспільства є базовим критерієм рівня демократії у країні. Більш помірковано фахівці оцінюють розділи «Публічні закупівлі» (3,5 бали) і «Статистика» (2,7 бала).

Підсумовуючи, слід зазначити, що імплементація європейських норм, передбачених базовим кластером «Основи», є важливою для України за умов війни. Тривалий режим воєнного стану, з одного боку, передбачає вимушений тимчасовий відступ від деяких міжнародних зобов'язань у сфері демократії. Водночас, з іншого боку, спостерігається централізація системи державного управління, зниження публічної політичної конкуренції, послаблення механізмів громадського контролю над діями влади тощо. Отже, зміцнення демократичних засад у суспільному житті, сталість демократичних інституцій, верховенство права є значимим фактором під час воєнного стану і водночас інструментом запобігання небезпечним процесам «консервації» обмежень і «привичаєння» до відповідних практик воєнного часу.

Часові перспективи вступу до ЄС.

Очевидно, що в умовах швидких і важко передбачуваних регіональних і глобальних змін прогнози мають досить умовний, скоріше ілюстративний характер. Тим не менше, становлять інтерес експертні оцінки перспектив вступу України до ЄС. У цьому контексті слід звернути увагу на те, що керівництво України визначило орієнтиром приєднання до Євросоюзу 2027 р. Президент України

²¹ 9% довіри ЄС. Як зрив виконання «плану Качки-Кос» створює нову проблему для України. – Європейська правда, <https://www.euointegration.com.ua/articles/2026/04/6/7234803/>.

²² Глави кластеру оцінювалися за п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що глава зовсім не викликає складнощів, «5» – дуже складна.

останнім часом на різних міжнародних майданчиках, в заявах та інтерв'ю активно і наполегливо просуває цю ідею. Зокрема 24 лютого 2026 р. під час зустрічі з керівництвом ЄС В. Зеленський зазначив: «...ми розпочали роботу над деталями ключової геополітичної гарантії... – чіткої дати вступу України до ЄС. 2027 р. є дуже важливим для нас і, сподіваюся, реалістичним, щоб путін не міг десятиліттями блокувати наше членство...»²³. Згодом, 19 березня під час виступу на засіданні Європейської Ради він зазначив: «...якщо буде визначена чітка дата, це означатиме, що росія ніяк не зможе заблокувати наш вступ...»²⁴. Паралельно цю ідею також просуває у публічному просторі віцепрем'єр-міністр з питань європейської і євроатлантичної інтеграції Т. Качка²⁵.

Загалом, така позиція має свої мотиви і логіку. Очевидно, що для України в умовах широкомасштабної війни є неприйнятним багаторічний повільний переговорний процес за балканським сценарієм. Водночас фіксований вступ до ЄС є вагомою складовою гарантій безпеки України, руйнуванням планів агресора щодо зриву євроінтеграції Києва і водночас потужним стимулом для української влади і суспільства.

Однак, представники експертного середовища досить скептично оцінюють перспективу приєднання України до ЄС у 2027 р. Зокрема «цілком реальними» і «скоріш реальними» ці плани вважають 16,5% респондентів. Своєю чергою, 80% експертів оцінюють такі перспективи як «скоріше нереальні» або «нереальні». Причинами цього скепсису, з одного боку, є проблеми і несприятливі фактори внутрішнього характеру, про які йшлося вище. А з іншого боку, досить стриманою є реакція окремих країн ЄС щодо плану прискореного вступу України до ЄС. Зокрема керівництво ЄС і ряд країн «старої Європи», а також східно-європейські держави утримуються від визначення чіткої дати вступу України до ЄС. Більш прихильно до цього ставляться

балтійські і скандинавські країни. Отже, в ЄС нині немає консенсусу щодо визначення дати вступу України до Євросоюзу. Але, очевидно, що терміни приєднання до євроспільноти переважною мірою визначатимуться якістю і темпами внутрішніх проєвропейських реформ в Україні.

Якими, на думку експертів, є **часові перспективи вступу України до ЄС?** 8,2% респондентів прогнозують приєднання України до ЄС протягом 1-3 років. Водночас 36,5% переконані, що вступ до ЄС складатиме 3-5 років. Своєю чергою, 32,9% орієнтуються на більш віддалену перспективу – 5-10 років. Майже кожен десятий (9,4%) вважає можливим вступ України до Євросоюзу через 10-20 років. Загалом, такі прогнози кореспондуються з результатами минулорічного опитування, під час якого також більшість респондентів (80,3%) відзначили ймовірні терміни вступу протягом 3-5 або 5-10 років.

ДЕЯКІ ПІДСУМКИ

Українська євроінтеграція має унікальний характер в історії розширення Євросоюзу. Рух України до ЄС здійснюється в умовах широкомасштабної війни, під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів глобального та регіонального характеру. З одного боку, триває широкомасштабна російська інтервенція, і перспективи мирного врегулювання залишаються невизначеними. З іншого боку – суперечлива і непрогнозована політика Вашингтону спричиняє турбулентні геополітичні тенденції, руйнує євроатлантичну єдність і солідарність. Своєю чергою, ускладнюється політична, соціально-економічна ситуація на теренах ЄС. Ці та інші проблемні тенденції впливають на відносини Києва і Брюсселю та на українську євроінтеграцію.

Оцінюючи допомогу Україні з боку ЄС, експерти насамперед відзначають фінансову підтримку, політичну солідарність, допомогу

²³ Заява Володимира Зеленського під час спільного з Антонію Коштою та Урсулою фон дер Ляєн спілкування з журналістами. – Офіс Президента України, <https://www.president.gov.ua/news/zayava-volodimira-zelenskogo-pid-chas-spilnogo-z-antoniu-kos-103061>.

²⁴ Звернення Президента до учасників засідання Євронради. – Офіс Президента України, <https://www.president.gov.ua/news/rosiya-maye-chitko-usvidomiti-j-realno-vidchuti-sho-ukrayina-103445>.

²⁵ У 2027-му ми можемо підписати договір про вступ в ЄС: інтерв'ю з Тарасом Качкою. – РБК-Україна, <https://www.rbc.ua/rus/news/2027-mu-mi-mozhemo-pidpisati-dogovir-vstup-1773611298.html>.

українським біженцям тощо. Більш стримано оцінюється воєнна допомога. Очевидно, що з огляду на нинішні реалії, саме ця сфера потребує нарощування партнерства Києва і Брюсселю. За підсумками двох експертних досліджень 2025-2026 рр., найбільшою мірою допомагають Україні у протистоянні російській агресії насамперед Велика Британія, Німеччина, Литва, Франція, країни Скандинавії і Балтії, Польща, Нідерланди тощо. Безумовно, важливою і цінною для України є допомога також інших європейських держав, їхня політична солідарність і підтримка інтересів України на світовій арені. Своєю чергою, абсолютна більшість експертів переконані, що євроінтеграція сприяє протистоянню російській інтервенції. Водночас, на їхню думку, ЄС обов'язково має брати участь у мирному переговорному процесі.

Оцінюючі відносини Києва і Брюсселю, експерти звертають увагу на деякі несприятливі тенденції на теренах Європи, які впливають на внутрішню ситуацію в ЄС. Ідеться про брак політичної волі і рішучості у протистоянні російській агресії, неадекватний сучасним реаліям принцип консенсусу при ухваленні рішень, повільне набуття стратегічної автономії та оборонної самодостатності Європи тощо.

Важливим чинником є те, що представники експертного співтовариства України демонструють стабільну підтримку євроінтеграційного курсу і позитивно оцінюють політику влади на цьому напрямі. В умовах війни країна активно впроваджує проєвропейські реформи у різних сферах, поглиблює партнерство з Брюсселем тощо. Однак, на думку фахівців, просування до ЄС уповільнюється через внутрішні проблеми, широкомасштабну російську агресію, гальмування євроінтеграції України з боку окремих країн ЄС тощо.

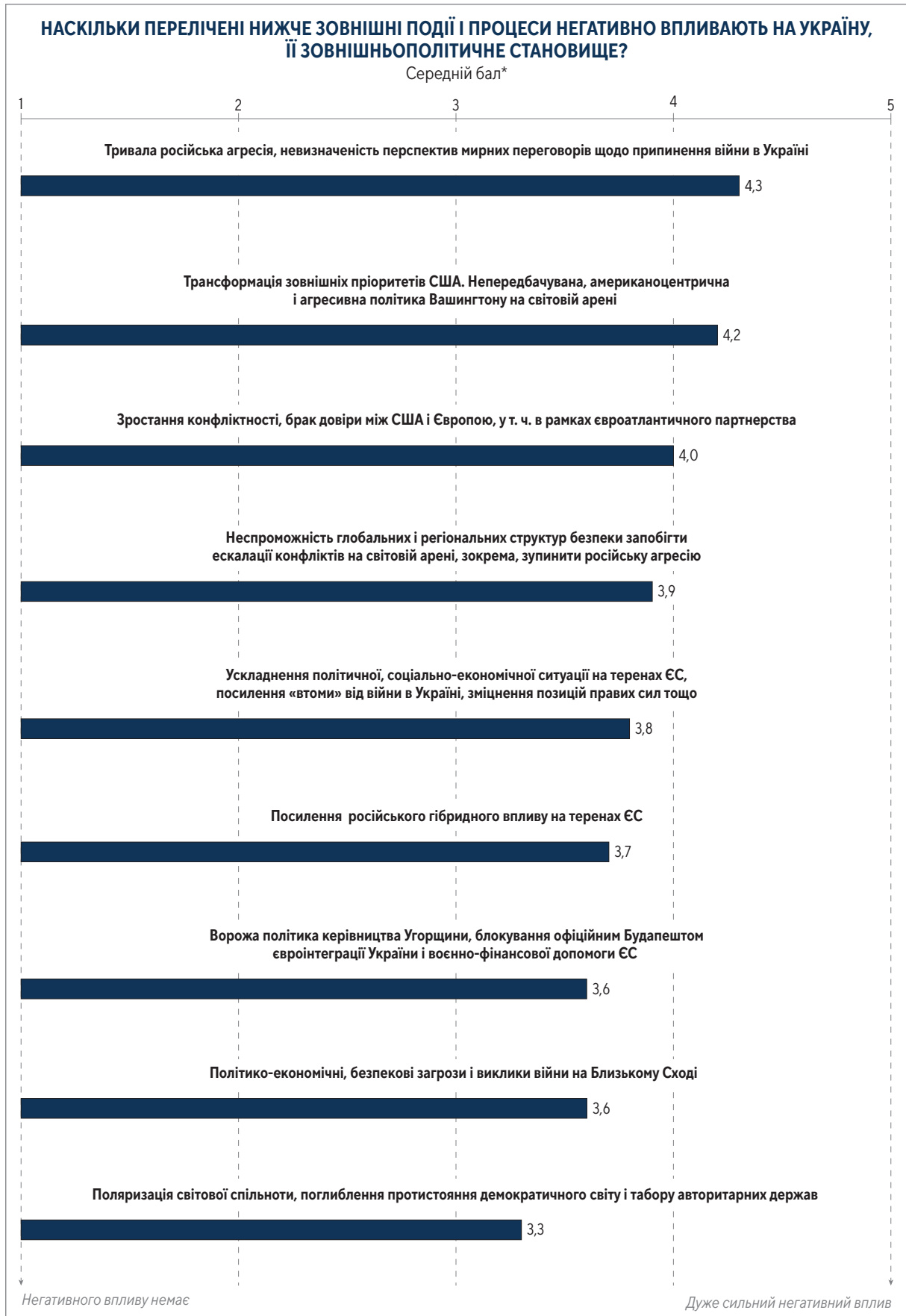
Загалом, старт технічних перемовин про вступ України до ЄС свідчить, що цей процес не буде простим. Зокрема фахівці вважають, що насамперед потребуватимуть

активних зусиль української сторони глави першого кластеру – «Судова влада та основоположні права», «Юстиція, свобода та безпека», «Фінансовий контроль», «Реформа державного управління» тощо.

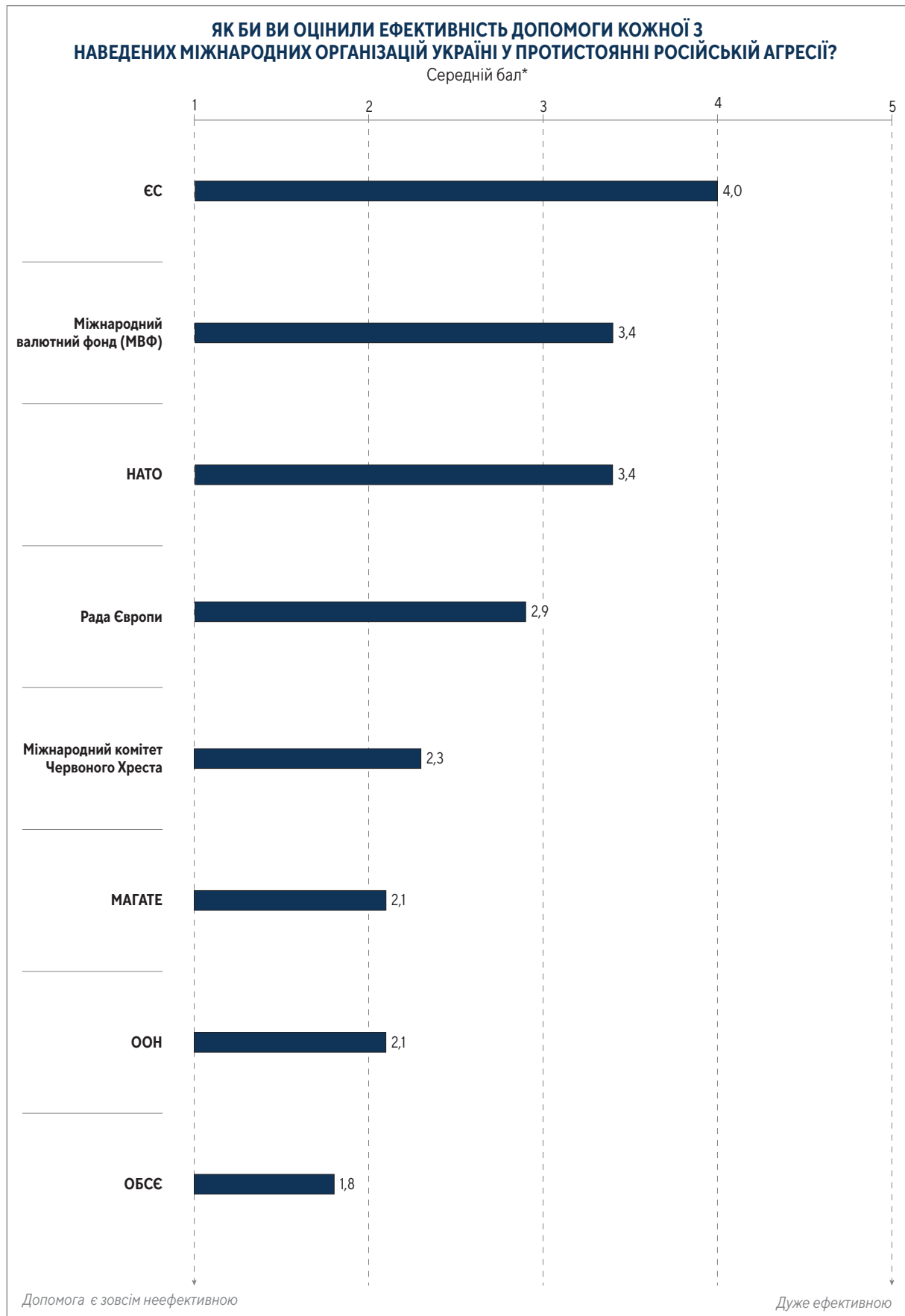
Важливим результатом опитування є те, що в українському експертному середовищі вступ до ЄС сприймається і оцінюється достатньо прагматично, з урахуванням сучасних геополітичних реалій і внутрішніх тенденцій в Україні та ЄС. Зокрема експерти стримано ставляться до перспективи приєднання до Євросоюзу у 2027 р. Водночас, за прогнозами більшості фахівців, Україна вступить до ЄС у середньостроковій перспективі – від 3 до 10 років.

Підсумовуючи позиції експертів, слід зазначити, що нині, на фоні тривалої війни, несприятливих геополітичних тенденцій, у т. ч. трансформації політики США, для України зростає значення політичної солідарності і воєнно-фінансової допомоги ЄС – головного стратегічного партнера і союзника у протистоянні російській експансії. З огляду на це підвищується актуальність прискореної і ефективної інтеграції до ЄС, реалізації продуктивних і дієвих внутрішніх реформ в рамках неофіційного переговорного процесу про вступ по всіх шести переговорних кластерах, насамперед базового першого кластеру. Також фактором успішності просування України до євроспільноти є зміцнення внутрішньої єдності та стійкості, зосередження спільно з європейськими партнерами зусиль щодо подолання внутрішніх проблем і зовнішніх викликів та загроз.

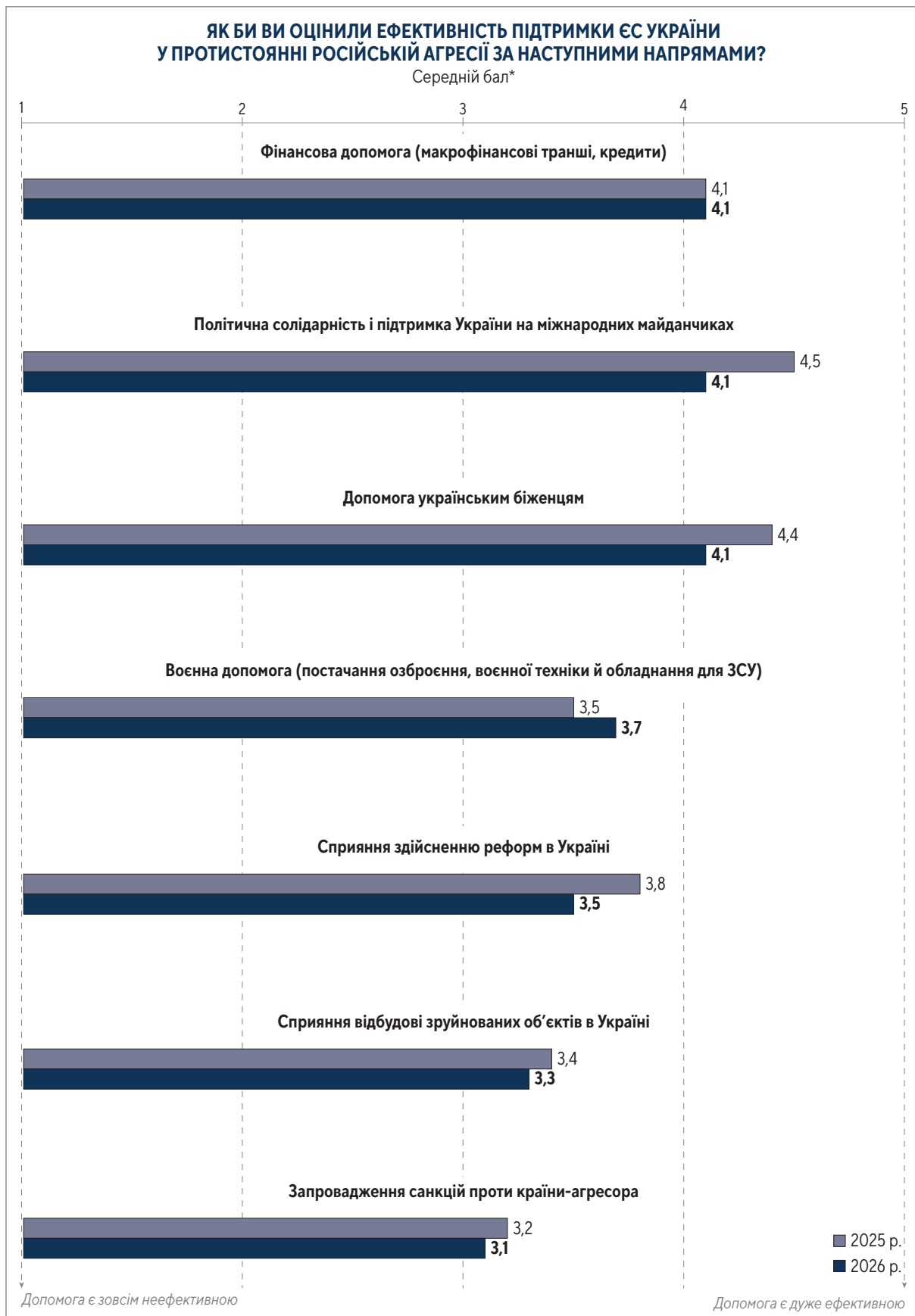
Водночас ключовим пріоритетом є зміцнення національного ОПК і форсована інтеграція до оборонних індустрій ЄС, розширення участі Києва в оборонних проєктах і програмах Євросоюзу. У широкому сенсі йдеться про поступову мінімізацію воєнно-економічної залежності Європи від США і перетворення ЄС на самодостатнього авторитетного і впливового світового гравця.

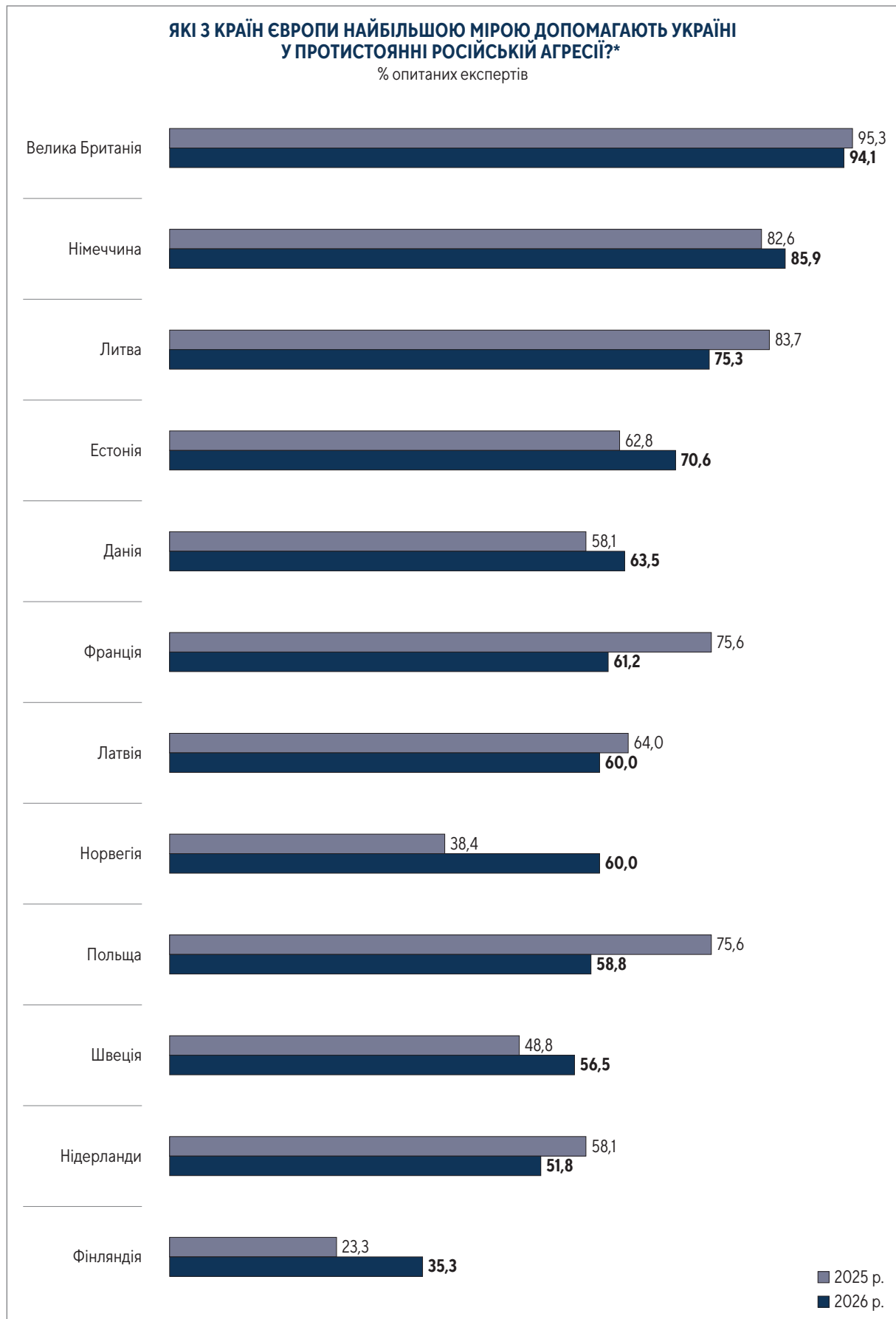
* За п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що негативного впливу немає, «5» — дуже сильний негативний вплив.

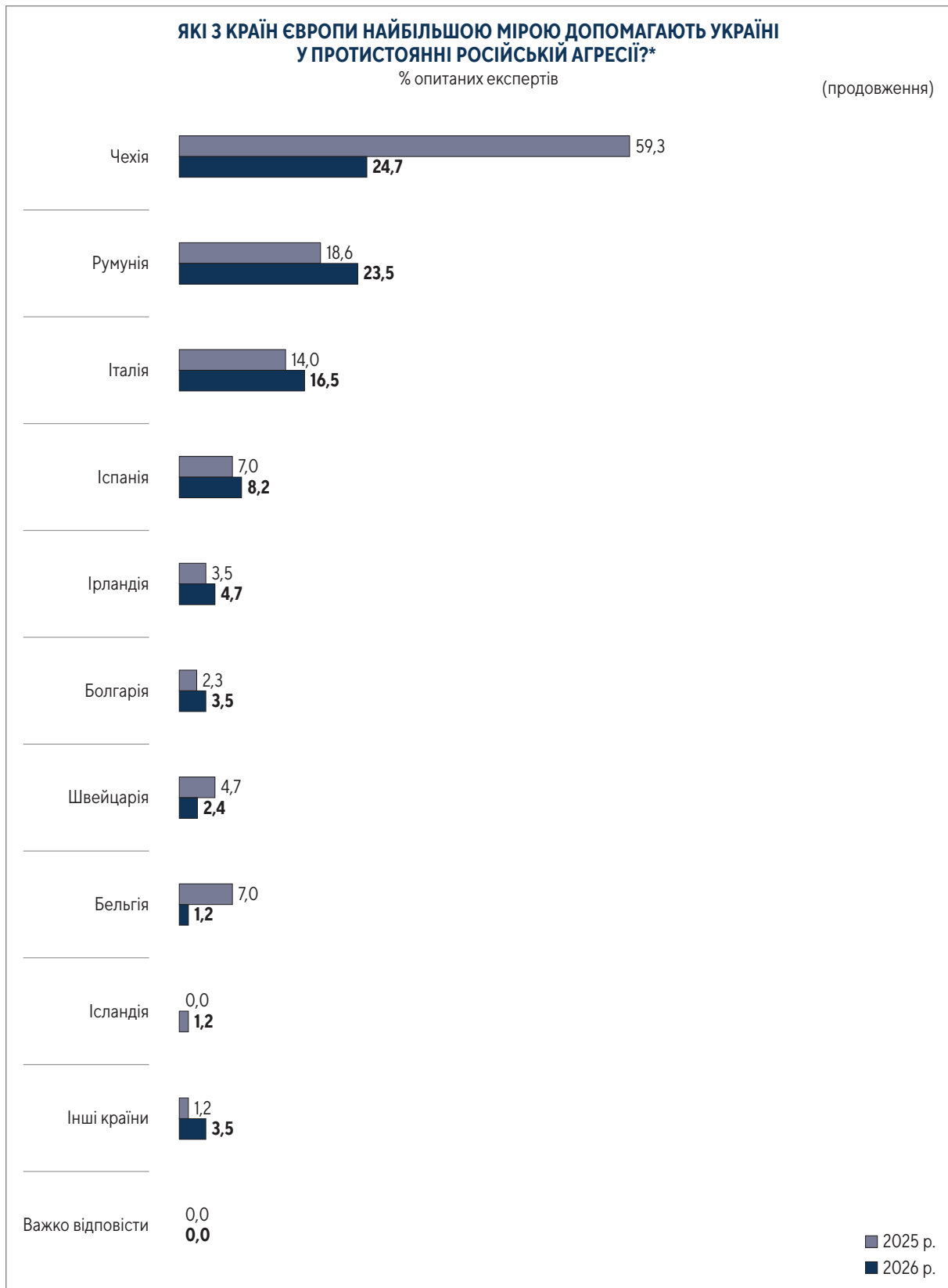
* За п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що допомога є зовсім неефективною, «5» – дуже ефективною. 2026 р.

* По кожній позиції за п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що допомога є зовсім неефективною, «5» – дуже ефективною.

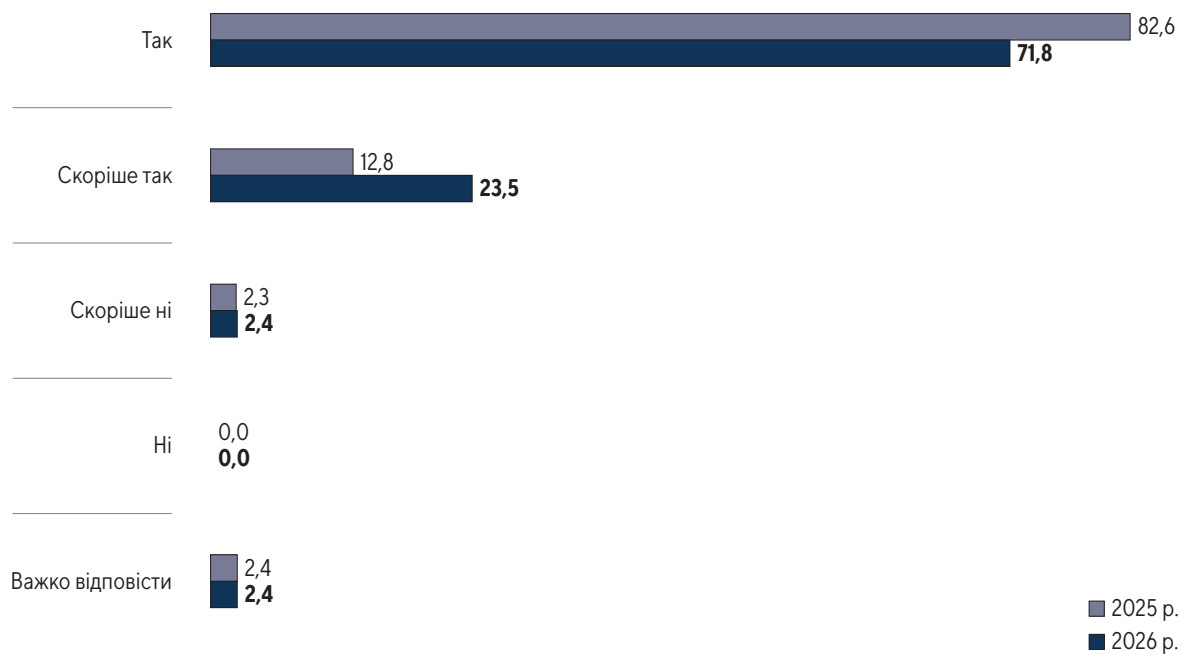
* Респондентам пропонувалося обрати не більше десяти країн з наведеного переліку.
Не наводяться країни, які не назвав жоден експерт.

* Респондентам пропонувалося обрати не більше десяти країн з наведеного переліку.
Не наводяться країни, які не назвав жоден експерт.

ЧИ МАЄ ЄС БРАТИ УЧАСТЬ У ПЕРЕГОВОРНОМУ ПРОЦЕСІ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ?

% опитаних експертів

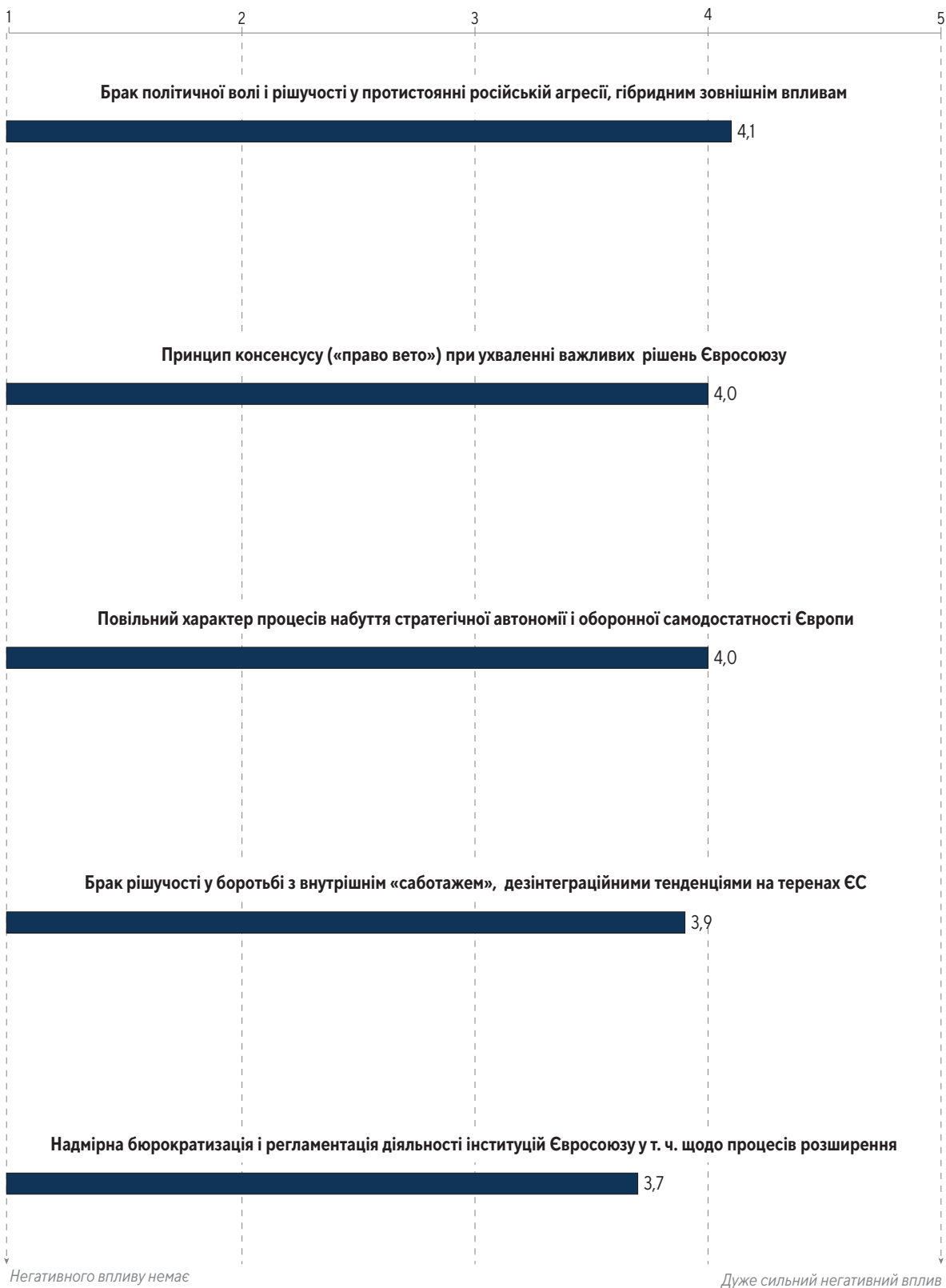
ЧИ СПРИЯЄ ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ПРОТИСТОЯННЮ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ?

% опитаних експертів

НАСКІЛЬКИ ПЕРЕЛІЧЕНІ НИЖЧЕ ФАКТОРИ НЕГАТИВНО ПОЗНАЧАЮТЬСЯ НА ВНУТРІШНІЙ СИТУАЦІЇ В ЄС, ЙОГО ПОЗИЦІЯХ НА СВІТОВІЙ АРЕНІ?

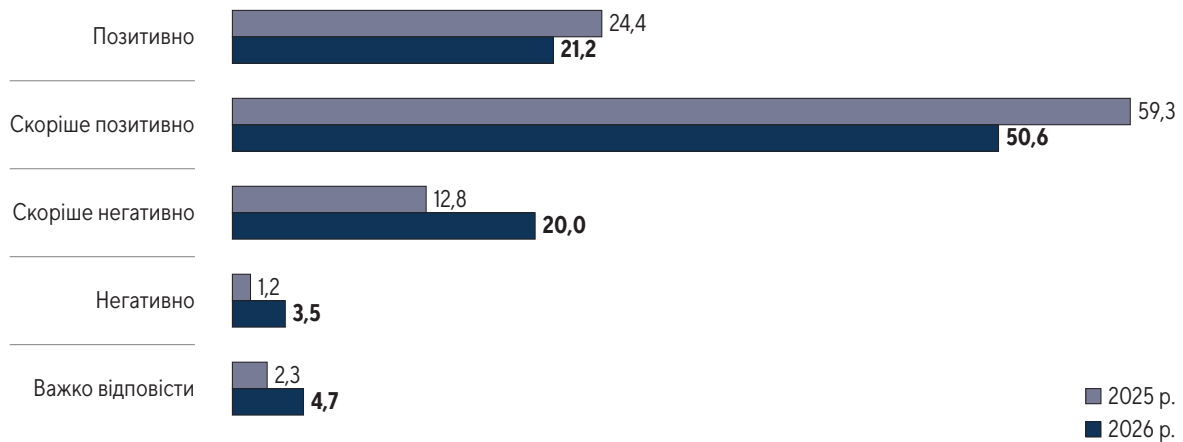
Середній бал*

* За п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що негативного впливу немає, «5» – дуже сильний негативний вплив.

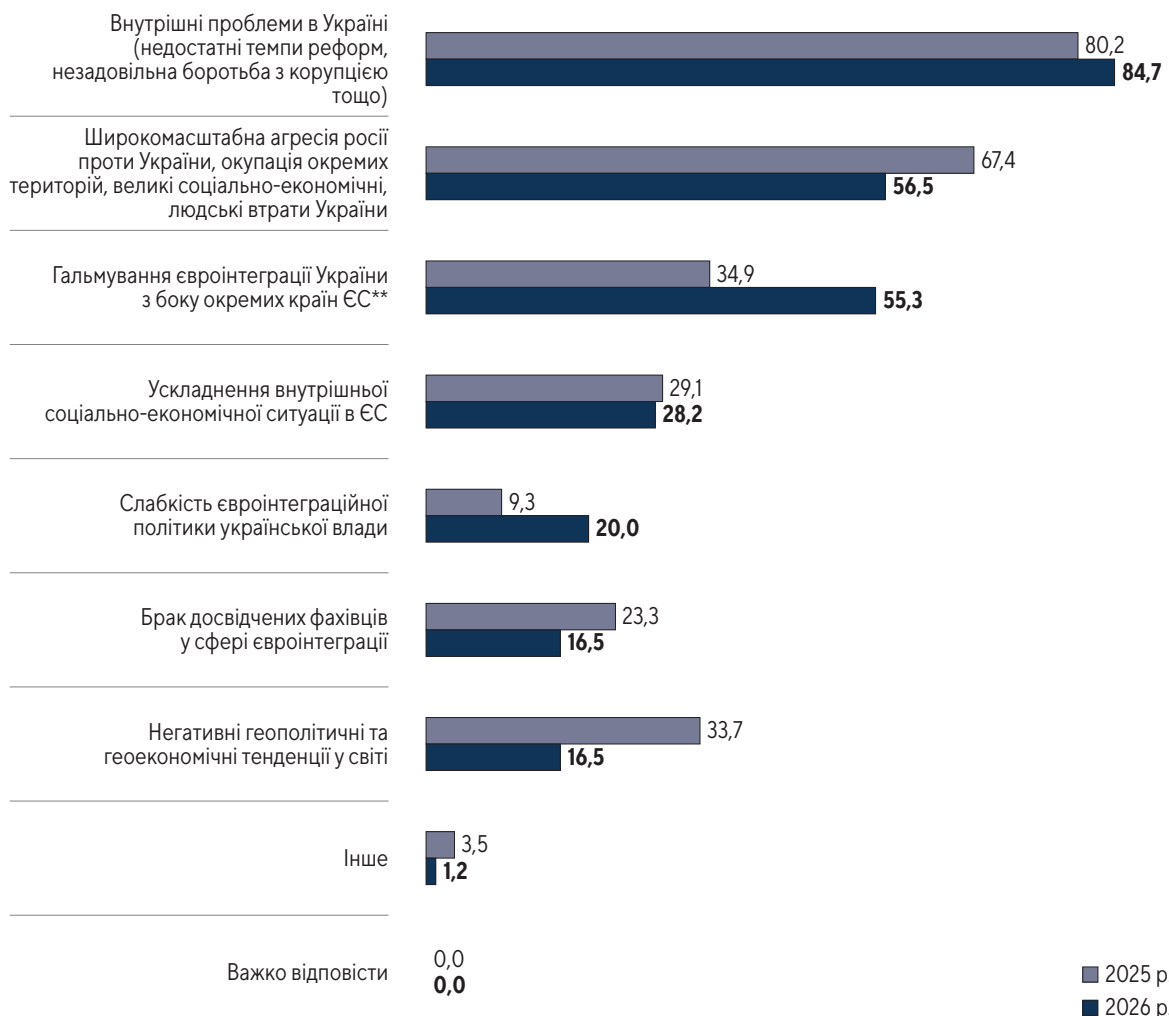
ЯК БИ ВИ ОЦІНИЛИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ?

% опитаних експертів

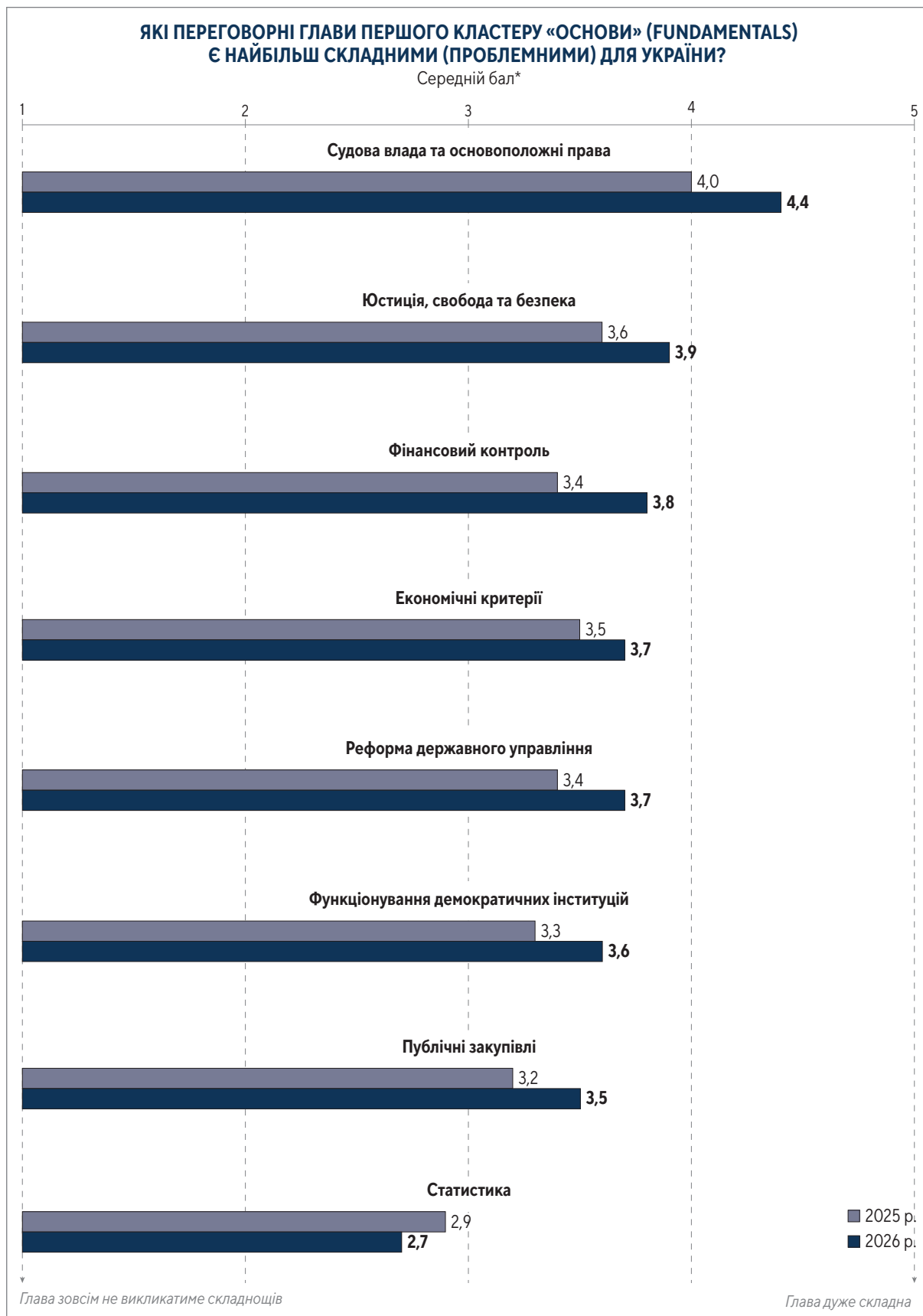
ЩО НАЙБІЛЬШОЮ МІРОЮ ПЕРЕШКОДЖАЄ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС?*

% опитаних експертів

* Респондентам пропонувалося обрати не більше трьох варіантів відповіді.

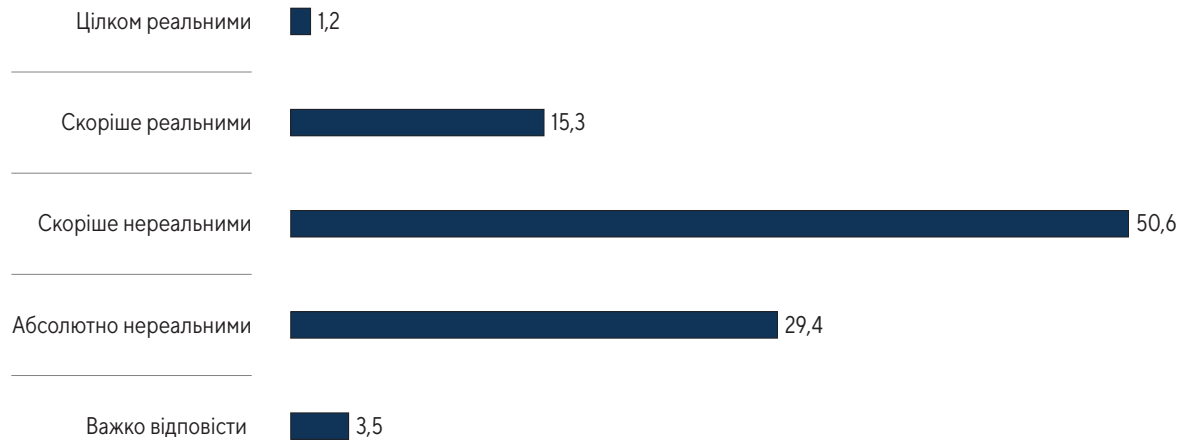
** В опитуванні 2025 р. це питання було сформульоване: «Гальмування євроінтеграції України з боку керівництва Угорщини».

* По кожній позиції за п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що глава зовсім не викликати складнощів, «5» – дуже складна.

НАСКІЛЬКИ РЕАЛЬНИМИ Є ПЛАНИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС У 2027 р.?

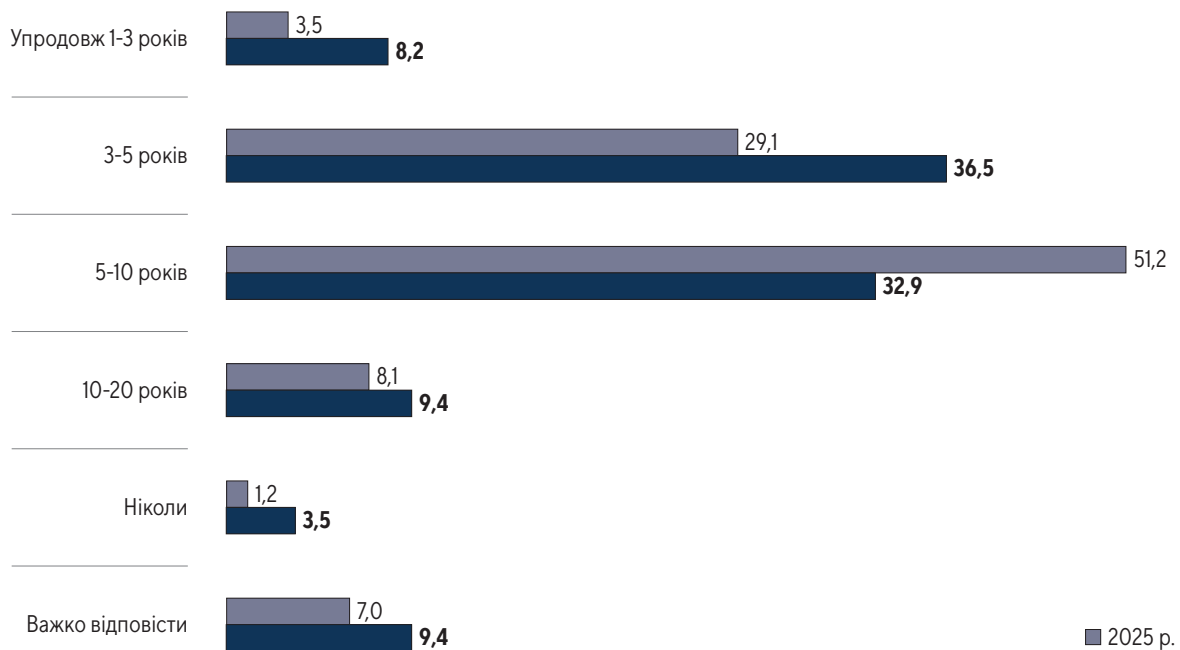
% опитаних експертів

2026 р.

КОЛИ УКРАЇНА ЗМОЖЕ ВСТУПИТИ ДО ЄС?

% опитаних експертів

■ 2025 р.
■ 2026 р.